

sprake was van „moedwillige verwaarloozing”, want dat de ouders naar hun overtuiging hun best hadden gedaan. De rechters waren zeer onder den indruk van dit betoog, maar de voorzitter deed uitkomen, dat de wet onder de verplichting tot verschaffing van geneeskundige hulp verstaat de hulp, verleend door een bevoegd arts. Het vonnis werd bevestigd (*Lancet*).

Zoolang de geneeskunst geen genezing kan waarborgen, lijkt het toch een weinig hard, menschen te veroordeelen, die aan iets anders, hoe onzinnig ook, meer geloof hechten.

Oók het geloof in ons beroep is ten deele wondergeloof. Hiervan geeft *The Lancet* in een ander artikél eenige aardige staaltjes, die waarlijk niet uitsluitend betrekking hebben op de Engelsche bevolking, want hier hooren wij ook wel mirakels van de geneeskunst vertellen. Het meest gewone is, dat de oogdokter het oog uit de oogkas verwijdert, het op de wang legt, in orde maakt en weer op zijn plaats zet. Een der oudere oogartsen in ons land vertelde mij vóór jaren, dat een man, die de staaroperatie zijner vrouw had bijgewoond, zijn bewondering te kennen gaf, want hij had *gezien*, dat het oog „er uit” was geweest. Nog merkwaardiger is de overtuiging, dat de chirurgen al de ingewanden van hun patiënten op een schotel leggen, schoonmaken en weer in den buik pakken. Iets minder gewoon is het verhaal van den dokter, die 's nachts langs tuinmuren sluipt om katten te vangen, want deze man vol geweten beproeft *altijd* de medicijnen eerst bij dieren, voordat hij ze aan zijn patiënt geeft. Het geloof in groote flesschen met wankleurige en ietwat stinkende medicijnen is wat aan het tanen. Veeleer maakt het bij het tegenwoordige publiek een grooten indruk, dat zulke krachtige werkingen kunnen worden bereikt met vloeistoffen, die niet van „klaar water” te onderscheiden zijn.

PINKHOF.

INGEZONDEN.

SPAANSCH GRIEP.

Naar aanleiding van het stukje van de heeren LAND en SLUIJTERMAN het volgende. Belast met de regeling van de bestrijding dezer ziekte in Middelburg, waar de patiënten zooveel mogelijk werden opgenomen eerst in een gerequireerd huis en later in een gerequireerde school, was ik in de gelegenheid te zien, dat zoowel de meeste behandelende geneesheeren als het personeel vroeg of later werden aangetast. Ook de echtgenooten van een van de behandelende geneesheeren en van een verpleger werden aangetast, wat dus niet met de ervaring van bovengenoemde heeren overeenkomt. Eigenaardig is, dat twee patiënten van buiten werden opgenomen met de diagnose acute appendicitis, zoodat men goed doet, alvorens à chaud een appendix te verwijderen, hiermede rekening te houden.

Het verplegen van patiënten met Spaansche griep te midden van anderen is af te keuren. Men vergete niet, dat, hoe licht de ziekte gewoonlijk verloopt, men toch gevallen ziet, waarin het verloop het ergste doet vreezen.

Middelburg, 28 Juli 1918.

Dr. P. H. VAN ROOJEN.

KLINISCHE ONDERZOEKINGEN OVER DE BLOEDKATALASE.

Het opstel van dr. A. W. VISSER, in n°. 3, tweede helft van dit *Tijdschrift*, geeft mij aanleiding tot de volgende opmerkingen.

De beschouwingen van den heer VISSER zijn volkomen juist en trouwens elk scheikundige en een ieder, die zich met fermentstudies bezighoudt, geheel bekend. In hoeverre zij voor den practizeerenden arts en de andere lezers, die in deze zaken niet thuis zijn, belangrijk zijn, met name wat de wiskundige uitwerking der formules betreft, wensch ik niet te beoordeelen.

Wat echter vaststaat is, dat deze beschouwingen in het geheel niets te maken hebben met mijn proefschrift, welks verkorte inhoud binnenkort in dit *Tijdschrift* zal verschijnen. Immers het betoog van den heer VISSER komt, ontdaan van het wis-

kundig kleeft, neer op de algemeen erkende en bekende waarheid, dat men de hoeveelheid ferment niet recht evenredig mag stellen aan de hoeveelheid door het ferment ontlede stof, maar dat voor de berekening daarvan een bepaalde logaritmische formule noodzakelijk is. Op deze waarheid heb ik in mijn proefschrift uitdrukkelijk en herhaaldelijk gewezen (bldz. 37, bldz. 56) en ik heb er aan toegevoegd, dat ik opzettelijk de berekening der hoeveelheden ferment wenschte na te laten. Immers, zoo lang de functie der katalase onbekend is, meen ik bij dit oriënteerende klinische onderzoek met het verzamelen van feitelijke gegevens, zonder vooropgezette, theoretische richtlijnen, den meest juiste weg te hebben gekozen. Ik veroorloof mij ter staving van mijn gezegde slechts een paar plaatsen uit dit proefschrift aan te halen. Bldz. 37: „Voor de reactiesnelheid, die men evenredig mag stellen aan de hoeveelheid ferment geldt dus een logaritmische functie. Men maakt daarom een fout, indien men de hoeveelheid enzym recht evenredig zou stellen aan de hoeveelheid omgezette stof per tijdseenheid”. Verder bldz. 56: „Nogmaals worde herhaald, dat de aldus berekende getallen geen aanwijzing zijn voor de hoeveelheid aanwezig ferment”. En op bldz. 70: „Reeds eerder werd erop gewezen, dat bij de gevolgde wijze van berekening slechts onderling vergelijkbare, relatieve waarden worden gevonden, uitgedrukt in grammen ontlede H_2O_2 . Men vermeldt dus geen getallen, die op de hoeveelheden ferment betrekking hebben. Voor de berekening dezer laatste is noodig de meting der reactie-snelheden in het verloop der proef”. Dat de waarden, die de hoeveelheden ontlede H_2O_2 uitdrukken, zoowel in het geval der pernicieuse anaemie als in alle andere gevallen, noodzakelijkerwijze moeten verschillen van de fermenthoeveelheden, die daarvan een logaritmische functie zijn, spreekt zóó van zelf, dat het mij onbegrijpelijk schijnt, waarom dit door den heer VISSER nog eens in den breede wordt betoogd.

Hiermede meen ik duidelijk te hebben aangetoond, dat ik de fout, die dr. VISSER op het oog had, niet heb gemaakt. De zinsnede: „uit de onlangs verschenen dissertatie van G. J. VAN THIENEN blijkt, dat dit foutieve begrip ook in de klinische scheikunde ingang heeft gevonden”, is dan ook niet volmaakt juist.

Zwolle, 28 Juli 1918.

G. J. VAN THIENEN.

DE SPAANSCH GRIEP.

Aanleiding tot mijn mededeeling in het *Tijdschrift* van 20 Juli over een zestal door mij waargenomen gevallen van Essen uit hierheen ingevoerde Spaansche griep was het mij opgevallen contrast tusschen de tot dusverre uit het buitenland bekend geworden beschrijvingen van het lichte verloop, en de door mij zelf bij deze patiënten waargenomen verschijnselen. Sindsdien heb ik nog eenige met dezelfde ziekte uit Essen teruggekeerde arbeiders kunnen waarnemen, die allen hetzelfde ziektebeeld vertoonen: min of meer ernstig gestoord algemeen welzijn, met op den voorgrond tredende longverschijnselen. Dat deze longverschijnselen op hun reis naar hier zouden ontstaan zijn, is mogelijk, maar geloof ik niet: de patiënten deelen allen mede, van het begin af dezelfde verschijnselen gehad te hebben; ook voelde geen dezer zieken na de thuisreis zich verergerd, wat toch waarschijnlijk het geval zou geweest zijn, indien bij een gewone influenza een longverwikkeling was opgetreden, en ten slotte beschrijven de teruggekeerden de epidemie te Essen niet als onschuldig, maar maken zij gewag van veel sterfgevallen.

Ook tot nu toe heeft zich in de omgeving dezer patiënten, waarvan nog eenige aan de longontsteking ziek liggen, geen enkel besmettingsgeval voorgedaan. Wel doen zich nu ook te Almelo sinds een tiental dagen, klaarblijkelijk onafhankelijk van de gevallen uit Essen afkomstig, vele gevallen van Spaansche griep voor, die hetzelfde acute en lichte verloop hebben, als nu uit vele andere plaatsen gemeld wordt. Ik zag een 80-tal gevallen, en bij een zeker aantal hiervan was het duidelijk, hoe de ziekte in een gezin gebracht werd, en daarna op andere leden overging. Bij geen traden longverwikkelingen op; wel moeten de meesten hoesten. Van vier werd het sputum in